

Panasonic Vastaanottimista PostiTeleen ja TeleForumiin

Äskeiset yhdysmerkkitaupaukset voivat näyttää kovin vähäisiltä, kun vertauskohdaksi otetaan ne erilaiset enimmäkseen yhdysmerkittömät keinot, joilla suomen yhdysanoja nykyään pahoinpidellään julkisuudessa. Pääkaupunkilehden etusivulla voidaan yhdessä ja samassa ilmoituksessa kehottaa lukijoita hakemaan »Helluntai herkut Valintatalosta» ja mainostaa sen jälkeen »Valikoituja pakaste KATKARAPUJA»; lisäksi valikoimassa ovat edusteilla erikoishintaan

»Colombia vehnäviipaleet», »Abba sililit», »Tuore parsanippu», »Valion Briejuusto», »Etelä-Pohjalainen maalaisjuusto», »Pito HERNEKEITTO» ja »Kulta Katriina kahvi». Saman sivun toisen ilmoituksen mukaan ovat »Panasonic Vastaanottimet ja Soittimet nyt kuultavana», ja kolmannen ilmoituksen mainostettavana on »Pito nauta-sika TÄYSLIHÄSÄILYKE».

Mainoskielen kömmähtely on tietenkin ikuinen ja ikikiitollinen puheenaihe. Tämän tasoista kirjoitustaidon takapajuisuutta ei ehkä sentään arvaisi odottaa aikana, jolloin lähes kaikki ilmoitusten sommittelijat ovat käyneet koulua vähintään yhdeksän vuotta, useat melkoista enemmän.

Uusiakin ihmeitä tulee markkinoille. Taitaa olla nelisen vuotta siitä, kun Helsinkiin ilmaantui jokavuotiseksi tarkoitettu *SeaJazz*-niminen »tapahtuma», joka lehtitiedon mukaan heti ensimmäisenä vuonna tarjosi »kohtuullisen mielenkiintoista musiikkia». Vaikka esikuva oli muista maista, olisi tämmöisen kirjoitustavan suomessa sentään luullut jäävän katveeseen. Toisin on käynyt. Uusi oikeinkirjoitus on nopeasti levinnyt valankin sellaisiin yhdyssanoihin, joiden toinen tai kumpikin osa on vierasta lähtöä: kun ollaan ulkomaisia yhdessä kohden, niin mikseipä toisessakin. *YritysForum*-nimen on ottanut säännöllisesti ilmestyvä julkaisu, jonka alaotsikoksi on merkitty »Yritysjohdon tiedotuslehti». Maamme viestintää taas edistää muun muassa »Viestintätoimisto *PressVisio Oy*»; oikeinkirjoitusvirhe on siis kelpuutettu jo yhtiörekisteriin. Tästä ei ole pitkä harppaus kotimaisempien järjestön-, liikkeen- ja tuotteenimien vastaavaan kirjoitustapaan. Vantaalle on perustettu Toivo Kuulan muistolle omistettu kamarimusiikkisali, jonka nimenä on *KuulaKamari*. Tämänkin kumman ovat viranomaiset rekisteröineet myös säätiön nimeen *KuulaKamari-Säätiö*. Seuraavaan asteeseen — *KuulaKamariSäätiö* — ei näy vielä ylletyn. Valintamyymälän rinkiläpakkauksen kyljestä

taas voi tavata tekstin »Luonnollisesti *Jyväshyvä*». Miksi niin luonnollisesti? Eikö hivenen luonnollisempaa olisi sentään kirjoittaa koulussa opittuun tapaan *Jyväshyvä*?

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan, Helsingin Osuuskaupan ja Varubodenin perustama tavaratalo Sokos vuorostaan on uljastanut itseään imemällä vaikutteita naapurikorttelin tunnetun »makkaratalon» City Centerin nimestä. Sille ei ole kuitenkaan kelvannut »City Sokos», vaan nykytavan mukaisesti se on ottanut nimen *CitySokos*. Tähän muotitietoiseen ja asiakasta hemmottelemaan kirjoitustapaan on ehkä vaikuttanut se, että lehti-ilmoituksen mukaan kyseinen tavaratalo on »värikäskin kohtauspaikka kaupungin sydämessä — muotia, sisustusta, herkuttelua ja hemmottelua parhaimmillaan». Ja mitä Helsingin sydämessä, sitä muualla maassa, jopa Merenkurkun äärellä. »Suomen aurinkoisin lomapaketti» oli kesäkuisen lehti-ilmoituksen mukaan MERIVAASA. Miten tämä isokirjaiminen nimi on muunnettava jokamiehen hallittavaan kirjoitusasuun, sen puolestaan osoitti ilmoituksen erittäin todentuntuinen jatko: »*Merivaasa*-lomapaketti sisältää kolminkertaisesti enemmän lomaa ja maksaa vähemmän kuin uskotkaan.»

Lisää sikiää. Maakuntalehden otsikko julisti toukokuussa: »Suurlähtetiläs *HappiHypyn* kunniavieraaksi». Uusmaalainen pitäjänlehti vuorostaan julkisti elokuussa paikallisen sensaation: »Espoolainen Pöksyt -jalkapallojoukkue [huom. yhdysmerkin sijoitus] voitti *KehitysFutisTeamin* 3-0 [yhdysmerkki] Rajamäellä pelatussa 5-sarjan ottelussa.» Meiltä itse kultakin voidaan lehti-ilmoituksessa kysyä: »Olisiko Sinusta *FinnmatkaOppaaksi*?» Vuoden takainen ilmoitusteksti antaa asiaan vastauksen: sinusta on kuin onkin *FinnmatkaOppaaksi*, jos olet »perusystävällinen», »yhteistyöhön kykenevä ja ehdottoman palveluhenkinen» ja muistat, että »*FinnmatkaOppaan* työ on miljoona eri asiaa». Aivan tavallisesta matkaoppaasta ei siis näytä olevan ky-

symys, kun ei oikeinkirjoituskaan ole aivan tavanomainen.

Alumpana olivat puheena Valintatalon lehti-ilmoituksen erilleen kirjoitetut »helluntai herkut», »pakaste katkaravut» ja »Abba sillit». Juuri Abba-niminen osakeyhtiö näyttää nyt toisaalta ottaneen ratkaisevan askelen yhteen kirjoittamisen suuntaan. Kesällisessä ilmoituksessaan se tiedottaa, että »Abban *SinappiSilli* ja *MausteSilli* maistuvat sellaisenaan leivällä tai vihannesten ja kananmunien kera», edelleen että »Abban *ValkosipuliSilakka* on sopiva haarukkapala» ja että »Nyt kannattaa maistaa uutta *SilliSärvintä Maustekastikkeessa*, *Valkosipulikastikkeessa* tai *Sinappikastikkeessa*». Lukijalle tosin jää epäselväksi, miksei myös kolmea viimeksi mainittua erisnimitulokasta ole kirjoitettu »SilliSärvimen» tapaan kaksin tai kolmin isoin kirjaimin: MausteKastike, ValkoSipuliKastike, SinappiKastike. ValkosipuliSilakkansa jakamisesta riveille Abba Oy. sentään antaa valaisevan ohjeen. Se näkyy mainokseen kuvatun silakkatölkin kyljestä: *Valkosipuli Silakkaa*, nyt siis yllättävästi kahtena eri sanana. Samaan tapaan: *Sinappi Silliä*, *Mauste Silliä*.

Tämä uusi kirjoitussekoilu ei koske pelkästään suomea. Språkvård-lehden tämän vuoden 1. numerossa siihen puutui ruotsin osalta dosentti Stig Nilsson, joka on kouluttanut lehtiväkeä Kalmarin korkeakoulussa. Nilssonin mielestä olisi »vakavasti keskusteltava siitä, miten esimerkiksi yritysten nimet asianmukaisesti kirjoitetaan lehtitekstissä, siis tilassa jota ei ole maksettu». Ja hän jatkaa: »Onko meidän esimerkiksi sallittava, että sanan rakenne särjetään käytämällä sanansisäisiä isoja kirjaimia (*HaFa*, *ServoTeknik*)? Onko semmoinen kirjoitustapa paikallaan edes ilmoituksissa?»

Suomessa tällaista kysymystä tuskin jaksettaiisiin tehdä. Meillä on vain harvoja sanomalehtiä, joiden kieliasu korjauslukuvaiheessa huolletaan semmoisten selvien sääntöjen mukaan kuin toinen saman numeron kirjoittaja, Dagens Ny-

heterin kielellinen neuvonantaja Jan Svanlund kertoo omasta lehdestään. Muoti vyöryy, ellei sitä esim. nousevan polven peruskoulutuksen jokaisella luokalla tehdä niin naurunalaiseksi kuin tylsät ja hämäävät kielimuodit yleensäkin ansaitsevat. Ehkä vielä tärkeämpää olisi saada asia koulutuksessa olevien mainostoimittajien ja -graafikkojen yleiseen tietoon.

Sanomalehdet ovat tässä asiassa voimattomia, jotkut ehkä haluttomiakin. Mutta on yksi kielenkäyttäjryhmä, jolla jo kuusi vuotta on ollut valtioneuvoston säätämä virallinen velvoitus »valvoa asiakirjojensa kielen laatua ja huolehtia henkilökuntansa taidosta kirjoittaa ja puhua selkeää kieltä». Tuo ryhmä ovat valtion viranomaiset. Siksi hiukan ihmettyttää, että eräs valtion keskusvirasto, posti- ja telehallitus, on syyllistynyt tässä suhteessa toistuviiin laiminlyönteihin. Sellainen oli tavallaan jo nimenmuutos tutusta posti- ja lennätinhallituksesta »posti- ja telehallitukseksi»; uusi nimi ajettiin läpi lainsäädäntötoimin. (Ks. entisen lainsäädäntöneuvoksen tohtori Matti L. Ahon kritiikkiä *Vir.* 1987 s. 121.) Kielen selkeyttä ja helppokäyttöisyyttä ei tunnu edistävän liioin uusi tapa kirjoittaa »Posti- ja telelaitos» isoa kirjainta käyttäen, perusteena se, että kyseessä on valtion liikelaitos. Ihmisten on mahdotonta muistaa, että kun esim. kouluhallituksen alainen *koululaitos* ja tie- ja vesirakennushallituksen alainen *tie- ja vesirakennuslaitos* kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella, niin yhden näihin rinnastuvan hallinnonalan nimityksessä onkin poikkeavasti iso alkukirjain.

Tämä kaikki on kuitenkin pientä verrattuna posti- ja telelaitoksen kehittämään virheasuun *PostiTele*, joka viime aikoina on tuotu näyttämölle. Kesän kynnyksellä saimme kaikki monivärijulkaisun »PostiTele», jonka alaotsikkona oli suuraakkosin »Posti- ja telelaitoksen asiakaslehti jokaiseen talouteen». Tästä voisi päätellä nimen olevan vain lehden nimi, mutta heti ensimmäisellä sivulla kerrotaankin, että »PostiTelen juhlavuo-

Kielemme käytäntö

si on täynnä tapahtumia». Nyt tarkoitetaan selvästikin itsensä postilaitoksen 350-vuotisjuhlaa. Uusi oikeinkirjoitusotku on kiinteytymässä järjestelmäksi; lehden sivulla 6 mainitaan, että »Tele-Sampo on PTL-Telen [tarkoittaisiko posti- ja telelaitostelee?] uusi viestintäkanava». Helsingin puhelinyhdistys tosin ei ole posti- ja telelaitoksen alainen, mutta samaa järjestelmää sekin on ruvennut myötäilemään. Helsingin tämänvuotisesta puhelinluettelosta löytää muun muassa seuraavan hieman arvoituksellisen virkkeen: »*TeleForumista*, yrityksiä palvelevasta telemyymälästäme, löydät kaikki yrityksen tarvitsemat telelaitteet.»

Suomen oikeinkirjoitussäännöt on aikojen mittaan kehitetty kutakuinkin selvään kuntoon, jokamiehenkin käsitettäviksi ja käytettäviksi. Jos niissä pikkuhiomista yhä on, tuskin siihen suuntaan, että hyväksyttäisiin vaihtoehtoisiksi kirjoitustavoiksi esim. *Pohjois-Suomi* ja *PohjoisSuomi*, *matkailu-Lohja* ja *matkailuLohja*, *Kuuskoski-Vikatmaa* ja *KuuskoskiVikatmaa*. Kysymys ei nyt tosin olekaan hyväksymisestä tai hylkäämisestä paperilla. Kysymys on käytännön toimista: vain niillä saadaan hölmöilyn tulvalle sulku.

TERHO ITKONEN